

POSUDEK NA HABILITAČNÍ PRÁCI

Autor práce:

Ing. Gabriel Kuczman, PhD.

Název práce:

APLIKÁCIA KRAJINNO-ARCHITEKTONICKÝCH STRATÉGIÍ VO VÝSKUME A TVORBE VIDIECKEJ
KRAJINY

Zpracovatel posudku:

Doc Ing arch. Jan Vaněk, CSc

Praha Suchdol, 11.09.2018

Doc Ing arch. Jan Vaněk, CSc

E-mail: vanekj@af.czu.cz

Tel: +420 602 759 514

+ 420 22438 2569

1 ÚVOD: Předložená habilitační práce zpracovaná Ing. Gabrielem Kuczman, PhD. Se zabývá velmi aktuálním tématem široké problematiky venkovské krajiny. Práce ukazuje na celkový přehled autora o dané problematice a dobře reprezentuje FZKI v Nitře a přístup kolektivu katedry k architektuře venkovského prostoru.

Krajinářská architektura je velmi správně vnímána jako umělecko – technická disciplína a je v práci vysvětlen vztah k systému vědeckých oborů.

1.2. LITERÁRNÍ PŘEHLED: V literárním přehledu uvádí autor 9 strategií v krajinářsko architektonickém výzkumu a tvorbě, přičemž projekční tvorbu chápe jako jednu z nich.

V kapitole 1.2 uvádí aspekty venkovské krajiny v jejím historickém vývoji, charakteristiky podle jednotlivých autorů. (Supuka, Izakovičová, Kuczman, Feriancová, Tóth; ze zahraničních Philips Stephen a další). Pozornost je věnována venkovským sídlům, zeleni volně rostoucí mimo les, nelesní zeleň třídí podle jejího vzniku, půdorysného rozsahu, rozličných funkcí. V Evropském kontextu je v typologii krajin klasifikován „bocage“ v kontrastu k „open fields. Cituje zpracovanou práci (Supuka a kol.)“ Hodnotenie regiónu Nitra s dôrazom na NDV“, proměny struktury krajiny v časovém intervalu 1869 – 2012. Údaje o zvyšování ploch orné půdy o 2 – 5% a pokles Trvalých travních porostů (TTP) o 5-20% by bylo zajímavé porovnat s údaji o proměnách těchto hodnot v období 1950 – 2012.

Za velmi důležitou považují citaci z práce Diviakovej: „*Predmetom výskumu Diviakovej (2010) bolo mapovanie a hodnotenie líniových nelesných biotopov v poľnohospodárskej krajine – podhorských jelšových lužných lesov, fragmentov dubovo-hrabových lesov, trnkových kriačín, lieštin a stromoradií. Ich význam v otvorenej poľnohospodárske vyžívanej krajine, napr. ako prvkov územných systémov ekologickej stability – biokoridorov a interakčných prvkov je mnohonásobný. Krajinná štruktúra v modelovom území Žibritova je zaujímavá sieťou stromoradií, v ktorých sa vyskytujú regionálne vzácne druhy starých ovocných stromov (mnohé z nich sú známe staré odrody a variety) a cudzokrajných drevín, typických pre vinohradnícke oblasti. Je dôležité, aby spomínané stromoradia a ostatné líniové formácie NDV, významné krajinné prvky so svojím polyfunkčným významom a estetickou hodnotou neboli len predmetom výskumu a legislatívy, ale aby ich dôsledné poznanie viedlo k ich zachovaniu.*“

Tuto pasáž považují vynikající příspěvek k revitalizaci venkovského prostoru jihozápadního Slovenska, jejím uvedením autor přesvědčivě dokládá pochopení celého procesu revitalizace venkovské krajiny. Význam pěstování ovocných stromů je uváděn jak v jejich bodových výsadbách, líniových formách a v sadech kde všude vytváří biocentra a biokoridory.

Znalost evropského kontextu dokládá autor uváděnými příklady z Francie, projekt ve vinohradnické oblasti Saumur-Champigny za spolupráci L'Ecole Nationale des Travaux d'ingénieurs Agricole (ENITA) de l'Université de Bordeaux, Parc Naturel Régional Loire-Anjou-Touraine, Syndicat des Producteurs de l'appellation Saumur Champigny, Chambre d', L'Institut National d'Agriculture (INH) d'Angers, Ecole Supérieure d'poľnohospodárstvo (ESA) Angers, Saumur mesto, Lycée agricole de Montreuil Bellay.

Biodiverzita a množství zelených ploch v krajině vytváří přirozený úkryt pro živočichy, kteří jsou častokrát přirozenými predátory různých škůdců. Účinné přirozené omezování škůdců tak povede k výraznému snížení nákladů na pesticidní prostředky. (volná Citace z práce str. 37)

Doc Ing arch. Jan Vaněk, CSc

E-mail: vanekj@af.czu.cz

Tel: +420 602 759 514

+ 420 22438 2569

Historické krajinné struktury jsou pamětí krajiny a tvoří neodmyslitelnou součást krajinného rázu. Pochopení historického vývoje krajiny je cestou k hledání řešení současných krajinářsko- ekologických problémů. -

Za významné krajinné prvky (VKP) v historické krajině uvádí autor Náboženské památky – kapličky, boží muka, křížové cesty a další. Já bych doplnil, že za prvky krajinného rázu lze považovat i nehmotné – mýtické prvky – jako jsou pověsti a další vázané k určitému místu v krajině.

Krajina kromě produkce živočišné potravinové výroby produkce surovin v moderní době nabývá i další aktivity, napomáhající stabilizaci venkova. Je to především turistika a rekreace, dnes často ve formě agroturistiky. K nim autor přiřazuje i myslivost, rybářství, hypoturistiku, místní folklór, historická řemesla, vinohradnictví, ovocnářství a další aktivity spojené s pobytem v přírodě. Zejména eko-agrofarmy jsou přínosem nejen v produkci zdravých potravin, ale zejména pomáhají řešit jeden z hlavních problémů současného venkova – stabilizaci obyvatelstva. Právě vytváření pracovních příležitostí je jednou z možných cest k vytváření přirozeného a rozvíjejícího venkovského osídlení a využívání krajiny.

Revitalizace a navrácení hospodářské hodnoty polnohospodářským dvorům, objektům a historickým stavbám je náročný dlouhodobý proces který může přeměnit bývalé dvory, dnes brownfields v pozitivní rozvojové prvky venkovské zástavby.

Urbanizace Slovenské republiky kterou autor pojal jako vztah města a krajiny, zejména vztah město a vesnice je nevyhnutelný proces zahrnující bydlení, zaměstnání a rekreaci. Na takto jednoduchém vztahu však od druhé poloviny 20. stol. Došlo k neodčinitelným změnám plynoucím ze socialistického progresu. Narušení přírodního prostředí přineslo nejen zcelování polí do zcelených lánů, meliorace a odvodňování, využívání stále větších a výkonnějších strojů pro zemědělské obhospodařování polí a celý proces zprůmyslňování, jako zdroj emisí a imisí ze spalování komunálních i průmyslových odpadů, emise z narůstající dopravy a v neposlední řadě i příčiny větrné a vodní eroze půd. Změna vlastnických poměrů vedla i k procesu Suburbanizace, dalšímu negativnímu jevu ve vztahu sídlo – krajina. Tento jev souvisí i s proměnou koncentračních a dekoncentračních tendencí ve vývoji osídlení, kdy v první vlně se obyvatelé měst stěhovali do krajiny a později opět zpět do měst.

Tyto tendence měly a mají negativní vliv na život obcí a jejich původních obyvatel, i přes některá pozitiva vedla ke vzniku tzv. Sídelní kaše. Negativa se nejmarkantněji projevila v ocích v sousedství větších aglomerací. Cestu řešení vidí autor územním plánováním a nasměrováním změn ke sbližování urbánního a rurálního prostředí. Tato cesta však nese rizika vzniku jakýchsi hybridů, pokud není územní plán architektem důsledně dořešen a citlivě komponován do konkrétních krajinných podmínek a v praxi respektován.

Autor uvádí zdroj (Halás, Spišiak, 2006). Citace: [Na základe diverzifikácie prírodného a socio-ekonomického potenciálu môžeme identifikovať na Slovensku nasledujúce základné kategórie vidieckych obcí: vidiecke obce v suburbánnom priestore, vidiecke obce v nížinách a poľnohospodársky najúrodnejších oblastiach, vidiecke obce s dobrými predpokladmi pre cestovný ruch, vidiecke obce v periférnych a marginálnych oblastiach, vidiecke obce na hlavných dopravných ťahoch, vidiecke obce so špeciálnym systémom osídlenia](#)

Urbanismus venkov tak očekává náročný vývoj a já považuji za nadějný vklad, že je předmětem zájmu krajinářských architektů, vysokých škol a jejich výzkumných programů. V další kapitole se autor logicky zaměřuje na slovenský venkov v otázkách obnovy. Architektura venkovského sídla

Doc Ing arch. Jan Vaněk, CSc

E-mail: vanekj@af.czu.cz
Tel: +420 602 759 514
+ 420 22438 2569

je pro jeho obyvatele znakem prestižnosti, oproti postojům obyvatel města. To mluví pro posilování regionality, zatímco urbanizace s budováním nových dopravních koridorů posiluje mobilitu ale povede k dalšímu rozdělování venkovského osídlení na výhodně a nevýhodně dostupné lokality. Další udržení vesnice má kořeny i v její architektuře, v tom jak nové a původní stavby dokážou vytvořit nový, harmonický a architektonicky kvalitní celek.

Pro úspěšný rozvoj vesnice má bohatý potenciál její zelená struktura ve vazbě na okolní krajinu. Napomáhá začlenění obce do obrazu krajiny. V intravilánu sídla dotváří centrální prostory – náves, hlavní ulice, liniová zeleň dotváří vodoteč. Zvláštním, historicky podmíněným prvkem intravilánové zeleně jsou předzahrádky jako přechodový prvek mezi veřejným a soukromým prostorem..

V další kapitole se autor zabývá reakcí na klimatické změny cestou pokusu o její zmírnění a v další o přizpůsobení se této změně. Autor uvádí řadu námětů užívaných v urbanizovaném prostředí, od vertikální zeleně, zelené střechy, různé formy vodních prvků, dešťové zahrady. Uvádí změny jak se dotknou jednotlivých ekosystémů, jednotlivých taxonů tak i dopady na introdukci rostlin.

Vypracovaný literární přehled hodnotím jako profesionálně zvládnutý vstup do problematiky s výrazným autorským přínosem v uspořádání tuzemských i zahraničních zdrojů.

2.CÍL PRÁCE

Autor v úvodu kapitoly stanovil tuto hypotézu:

„Slovenská krajinnno-architektonická škola si hľadá vedomostný kontext so svetovou a európskou školou krajinnnej architektúry aplikáciou teórie stratégií.“

Za cíl práce pak autor uvádí:

Verifikovať, do akej miery výsledky autora z pohľadu vedy, výskumu, vzdelávania a projekčnej praxe - korešpondujú s medzinárodnými uplatňovanými strategickými prístupmi v krajinnno-architektonickom výskume a tvorbe.

Současně autor vyčlenil dílčí cíle:

Obohatenie slovenskej teórie krajinnnej architektúry so zameraním na vidiecky priestor o celosvetovo uznávaný strategický prístup vo výskumných procesoch, za účelom zvýšenia kvality riešených úloh.

Konfrontácia nových teoretických postulátov s publikovanými výstupmi a prácami habilitanta, preukázanie medzinárodnej úrovne poznatkov.

Čiastkové ciele v oblasti praxe:

Koncept výskumu cez tvorbu „*Research by Design*“ a jeho implementácia v slovenskej krajinnno-architektonickej praxi v oblasti vzdelávania, výskumu a tvorby.

Zatímco vědecký přístup, jak autor správně uvádí se sestával ze sběru dat, analýz, interpretace, vyhodnocení a předpokladů .

Doc Ing arch. Jan Vaněk, CSc

E-mail: vanekj@af.czu.cz

Tel: +420 602 759 514

+ 420 22438 2569

V práci uvádí Krajino architektonické strategie, v práci označené jako S1 – S9. Principy pak dělí na:

Objektivistické strategie (popis, modelování, experimentování)

Konstruktivní strategie (Klasifikace, Interpretace, vyhodnocení a diagnostika)

Subjektivní strategie (participace, Projekční tvorby, logické systémy)

V dalším předvádí **výběr aplikačních modelů MA** označené jako věda a výzkum modely MA1 – MA12. Skupina MA jsou vědecké publikace evidované v jednotlivých kategoriích

Skupina modelů MB – Tvorba věda a výzkum. V této kategorii představuje 7 vědeckých prací a 4 odborné publikace MB13 – MB22.

Skupina modelů MC označené **tvorbou MC23 – MC31.**

Na obrázku 6 dokládá autor metodický postup při implementaci modelů a pedagogické praxi v krajinářské architektuře.

Výsledky práce jsou přesvědčivě doloženy grafickou přílohou na str. 64. Na obr. 13 je studie veřejného prostoru s prvky tradiční lázeňské architektury. To bylo zřejmě i důvodem spíš městského řešení tohoto veřejného prostoru.

Všechny další krajinářské studie obec Neded, Dvory nad Žitavou; Čechynce včetně analýz, inventarizací dřevin vizualizací mají vysokou odbornou i architektonickou úroveň

Na modelovém území Velké Zálužie v Nitranském samosprávním kraji byl uplatněn model vyhodnocení diagnostické strategie, představuje pokus o objektivizaci vizuální kvality veřejných prostorů. Hodnocení v segmentu A;B C. Hodnocení biotických a abiotických prvků, jejich procentní zastoupení. Vyhodnocení stavu dřevin a jejich klasifikační kategorizace podle strategii (S4 teorie indukce a S6 dedukce)

Použití modelku MB21 ve výuce atelierů je doloženo závěrečným dotazníkem, kdy většina studentů hodnotila kurz jako pozitivní.

Konstatuji, že cíl práce byl splněn.

Závěrečné hodnocení a doporučení

Pan Ing Gabriel Kuczman, PhD prokázal v habilitační práci hluboké porozumění problematice venkovského prostoru, procesu tvorby krajinářské architektury i schopnosti v pedagogické praxi při vedení atelierů. Důstojně ve své práci prezentoval práci i dalších kolegů z katedry a fakulty, což zvláště oceňuji. Doporučuji práci k úspěšné obhajobě v rámci habilitačního řízení.

.....
Doc Ing arch. Jan Vaněk, CSc;

vedoucí katedry KZKA ČZU

Doc Ing arch. Jan Vaněk, CSc

E-mail: vanekj@af.czu.cz

Tel: +420 602 759 514

+ 420 22438 2569